
Hledají se tisíce vědců aneb Sazka Areny české vědy

Hledají se tisíce vědců aneb Sazka Areny české vědy

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

6.5.2011 | rubrika: Téma | strana: 2

Peníze pro českou vědu Dotace z unie jsou jen prvním krokem. Česko musí sehnat vědce i miliardy na další pokračování projektů

Fokus

Evropská komise se chystá tuzemskému výzkumu píchnout mohutnou finanční injekci. Brusel má v průběhu května a června schválit vznik pěti špičkových vědeckých center, dohromady za 14 miliard korun. Zatím však není jasné, zda se podaří do těchto projektů sehnat dostatek špičkových českých vědců. Dalším problémem je financování center poté, co evropské dotace vyschnou.

Za evropské peníze se má koupit například nejlepší superpočítač ve střední Evropě, na kterém budou vědci v Ostravě modelovat povodně, dopravní zácpy nebo účinky nově vyvíjených léků.

Ve Vestci u Prahy chce zase Univerzita Karlova ve spolupráci s Akademií věd vystavět obří biomedicínské centrum, jehož výsledkem budou například umělé cévy, srdeční chlopně a kosti.

V dalším satelitu blízko Prahy, v Řeži, hodlají vědci za evropské miliardy vybudovat pracoviště zaměřené na jaderný výzkum, které světu v roce 2020 představí prototyp bezpečnějšího a výkonnějšího reaktoru nové generace.

Průkopnický laser Kromě pěti center za 14 miliard korun, na jejichž přiklepení se nyní čeká, Brusel už koncem dubna schválil stavbu nejvýkonnějšího laseru světa ELI za sedm miliard korun, který vyrostе v Dolních Břežanech u Prahy.

Evropské miliardy jsou pro českou vědu, která nemá ve světě nijak oslňující pověst, velkou příležitostí. Aby se však ambiciózní plány podařilo naplnit, nová vědecká centra budou muset sehnat několik tisíc špičkových badatelů.

Právě to může být úskalím celé peněžní vlny. Česko takové množství špičkových vědců nemá. Spoléhat se na nadšení zahraničních výzkumníků, kteří začnou opouštět světově proslulá pracoviště a stěhovat se do Ostravy, Brna nebo pražských satelitů, také nelze.

„Z mého pohledu má jednoznačně nadnárodní charakter jen laser ELI v Dolních Břežanech a biomedicínské centrum BIOCEV ve Vestci. Ostatní centra budou mít problém sehnat lidi,“ prorokuje předseda Akademie věd Jiří Drahoš.

Účelná investice?

Jeho názor sdílí i děkan 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze Ondřej Hrušák.

„Dotace netečou tam, kde jsou kvalitní lidé, ale na zelenou louku. A očekává se, že lidé přijdou za nimi. Ano, věřím, že někteří přijdou. Je však reálné riziko, že se z center stanou jakési Sazka Areny české vědy,“ říká Hrušák.

I Drahošovi by přišlo logičtější směřovat bruselské miliardy do stávajících dobrých výzkumných pracovišť a nebudovat kvůli tomu další. „Spousta těch peněz se použije na stavbu nových budov a vybavení. Kdyby se dotace investovaly do toho, co už existuje, bylo by to účelnější a také úspornější,“ tvrdí Drahoš.

Šest špičkových vědeckých center, která mají v Česku vyrůst, bude navíc Evropská unie dotovat jen pět let. Pak si na sebe pracoviště musí vydělat sama – například komerčním výzkumem – nebo přesvědčit stát, aby je platil ze svého.

„Je to potenciálně velká, těžká koule na noze. Mluví se o tom, že na roční dofinancování těchto center by bylo potřeba pět až deset miliard korun. Současný rozpočet na vědu a výzkum je přitom kolem 25 miliard,“ říká ekonom a člen vládního poradního sboru NERV Daniel Münich.

S tím, že budou nabízet komerční výzkum pro firmy, většina vznikajících center počítá. Půjde však spíše o přivýdělek, celkový provoz tím pokryt nezvládnou.

„Všechno zvládneme“ Zástupci nových vědeckých center však skepsí ohledně dostatku vědců netrpí. „Každý náš program je zaštitěn jedním špičkovým pracovníkem, který na sebe natáhne další lidi z oblasti. Kromě toho vysíláme doktorandy na Mayo Clinic do USA a oni pak nabyté znalosti přivážejí zpátky k nám,“ říká Šárka Urbánková z brněnského centra klinického výzkumu ICRC.

„Nebojím se, že bychom měli problém sehnat vědce. Část pracovníků k nám přejde ze současného Ústavu jaderného výzkumu a kromě toho spolupracujeme s několika vysokými školami,“ říká Petr Moulis z centra Udržitelná energetika v Řeži u Prahy.

S tím, že budou přetahovat vědce z jiných pracovišť nebo univerzit, počítají i další vznikající centra. Vzhledem k tomu, že badatele budou moci – alespoň zpočátku – díky dotacím přilákat na evropské platy, by s tím mohla mít úspěch. To se nelíbí Danielu Münichovi: „Hrozí tak, že zavedená pracoviště budou skomírat,“ říká ekonom.

***

6 špičkových vědeckých center, na která unie dá až 21 miliard

V květnu a v červnu Evropská komise rozhodne, jestli v Česku vznikne pět špičkových vědeckých center za 14 miliard korun. Centra budou zaměřena například na vývoj jaderného reaktoru nové generace, biomedicínu, nanotechnologie, informační technologie. Sedmimiliardová dotace pro šesté centrum už byla schválena. Jde o ELI v Dolních Břežanech u Prahy.

ELI – Extreme Light Infrastructure Dolní Břežany u Prahy Jediné ze šestice obřích vědeckých center, které už má dotaci z EU jistou. Brusel koncem dubna schválil, že na jeho stavbu pošle sedm miliard korun. Centrum ELI bude disponovat nejvýkonnějším laserem na světě, který se musí teprve vyvinout. Vědci budou pomocí unikátního přístroje zkoumat například pevnost a propustnost různých druhů materiálů nebo nové druhy nanotechnologií. Laser bude využitelný i pro astrofyziku, biologii či chemii. Rovněž se hodí pro lékařský výzkum zaměřený na urychlení léčby nádorů. Centrum ELI má vzniknout v roce 2016, počítá se zaměstnáním tří stovek výzkumníků.

Udržitelná energetika

Řež u Prahy

Centrum žádá o dotaci 2,45 miliardy korun. Bude v něm pracovat 150 vědeckých pracovníků. Jeho hlavním cílem je vyvinout prototyp jaderného reaktoru čtvrté generace, který bude bezpečnější a bude lépe využívat palivo. Prototyp reaktoru by měl být hotový v roce 2020. Kromě vývoje nového reaktoru bude centrum také vymýšlet způsoby, jak současné reaktory v Evropě učinit bezpečnějšími a energeticky úspornějšími. Centrum bude úzce spolupracovat s univerzitami i podobnými středisky v zahraničí.

CEITEC – Středoevropský technologický institut

Brno

CEITEC žádá Brusel o dotaci 5,25 miliardy korun. Za jeho vznikem stojí čtyři brněnské vysoké školy – Masarykova univerzita, Vysoké učení technické, Mendelova lesnická a zemědělská univerzita a Veterinární a farmaceutická univerzita. CEITEC má být centrem, které propojí vědy o živé a neživé přírodě. Zaměří se například na nanotechnologie, biochemii nebo biomedicínu. Zkoumat bude i pochody v lidském mozku nebo reprodukci rostlin, své místo zde má mít i veterinární lékařství. V CEITEC má podle plánu pracovat 600 vědců. Centrum začne pracovat v roce 2015.

IT4I – IT For Innovations Ostrava Centrum IT4I žádá o dotaci 1,82 miliardy korun. Za to chce v Ostravě vybudovat nejvýkonnější superpočítač ve střední Evropě. Ten bude schopen provádět různé simulace, například jak bude lidský organismus reagovat na nově vyvinutý lék. Počítač bude umět modelovat i nejrůznější krizové situace, například jak co nejlépe postupovat při bleskových povodních. IT4I plánuje, že bude superpočítač částečně nabízet firmám ke komerčnímu pronájmu. Pokud centrum dotaci dostane, představí superpočítač v roce 2012.

BIOCEV – Biotechnologické a biomedicínské centrum

Dolní Břežany u Prahy BIOCEV žádá Evropskou unii o dotaci 2,33 miliardy korun. Za jeho vznikem stojí Univerzita Karlova a Akademie věd. V BIOCEV, jehož provoz by se měl rozběhnout v roce 2013, má podle plánu pracovat 600 lidí, z toho 250 vysokoškolských studentů a 126 vědců na plný úvazek. Centrum bude například vyvíjet nové typy vakcín proti virovým infekcím nebo vymýšlet náhražky srdečních cév, chlopní, kostí a dalších tkání. Část výzkumu se zaměří na léčbu nádorových onemocnění.

ICRC – Mezinárodní centrum klinického výzkumu

Brno

ICRC chce z EU získat 2,37 miliardy korun. Centrum funguje částečně už nyní pod hlavičkou brněnské Nemocnice u svaté Anny. Je finančně podporováno prestižní americkou Mayo Clinic v Minnesotě. ICRC se chce zaměřovat především na diagnostiku a prevenci kardiovaskulárních a neurologických onemocnění. Pracovat bude například na vývoji umělého lidského srdce nebo umělých cév pro transplantace. Pokud centrum dotaci dostane, začne naplno fungovat v roce 2012.

Dotace netečou tam, kde jsou kvalitní lidé, ale na zelenou louku. A očekává se, že lidé přijdou za nimi. Ano, věřím, že někteří přijdou. Je však reálné riziko, že se z center stanou jakési Sazka Areny české vědy. Ondřej Hrušák děkan 2. lékařské fakulty UK v Praze